

SENZO-MOTORNE LEKSIČKE NORME KAO PROZOR U IZMENJENO FUNKCIONISANJE KOGNITIVNOG SISTEMA: SLUČAJ DEMENCIJE I PRVE PSIHOZE

Dušica Filipović Đurđević

Odeljenje za psihologiju, Filozofski fakultet u Beogradu

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet u Beogradu

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu

Seriya istraživanja izvedenih tokom prethodnih nekoliko decenija u oblasti kognitivne psihologije pokazala je da su tragovi senzo-motornog iskustva sa objektima od značaja za pohranjivanje znanja o svetu. Ovaj pogled na mentalne reprezentacije opisan je u okviru grupe teorija utelovljene kognicije (npr. Barsalou, 1999). Premda među njima postoje razlike u značaju koji pridaju senzomotornom iskustvu, generalno postoji saglasnost da se pobuđivanje predstave u većoj ili manjoj meri oslanja na reaktivaciju neuralnih puteva koji su bili pobuđeni tokom senzo-motornog iskustva sa datim objektom (Meteyard et al., 2012). Pod okriljem utelovljenosti, tokom prethodne decenije prikupljen je niz baza sa procenama mogućnosti senzo-motornog iskustva sa različitim objektima i testiran je uticaj koji različite mere izvedene iz ovih baza imaju na obradu jezika (Connell & Lynott, 2012; Filipović Đurđević, Popović Stijačić & Karapandžić, 2016; Lynott et al., 2020; Popović Stijačić & Filipović Đurđević, under review; Speed & Brysbaert, 2021). Međutim, sva prethodna istraživanja imala su kao ispitanike pripadnike kontrolne populacije. U ovom izlaganju, pokušaću da argumentujem da efekti varijabli izvedenih iz senzo-motornog iskustva mogu doprineti razumevanju kognitivnog funkcionisanja različitih kliničkih populacija. Ovu ideju ilustrovaću istraživanjem u kojem su po prvi put prikupljene senzo-motorne procene od dve grupe ispitanika iz kliničke populacije. S jedne strane, testirana je grupa ispitanika sa blagim kognitivnim oštećenjem, za koju se smatra da dominantno ima problema sa izvršnim funkcijama. Sa druge strane, testirana je grupa ispitanika u prvoj psihotičnoj epizodi, za koje postoji rizik da, pored oštećenja izvršnih funkcija razviju i neka dodatna oštećena semantičkog sistema. U ovom istraživanju upoređićemo profile rezultata zabeleženih kod dve grupe ispitanika, kako za prikupljene senzo-motorne norme, tako i za efekte koje varijable izvedene iz senzo-motornih procena imaju na obradu reči.